

OZNAČOVANIE PRODUKTOV AKO INFORMAČNÝ NÁSTROJ PRODUKTOVEJ POLITIKY

Miroslav RUSKO

THE LABELLING OF PRODUCTS AS AN INFORMATION TOOL OF PRODUCT POLICY

Abstrakt

Cieľom environmentálne orientovanej produktovej politiky je prispieť k trvalo udržateľnému rozvoju. Produktová politika sa týka problematiky analýzy, plánovania, realizácie a kontroly činností týkajúcich sa produktu, resp. služby. Je úzko prepojená s politikou kvality a súvisí aj s environmentálnou politikou. Environmentálne označovanie produktov patrí medzi významné aktivity v rámci proenvironmentálne orientovanej produktovej politiky. Environmentálne označovanie produktov by malo byť transparentné, relevantné, spoľahlivé, úplné, porovnateľné a jasné.

Keľúčové slová: environment, produkt, informácia

Abstract

The aim of environmentally oriented product policy is to contribute to sustainable development. Product policy concerns to the issues of analysis, planning, implementation and control of the activities relating to the product or service, resp. It is closely linked to the quality policy and is related to the environmental policy. Environmental labelling of products belongs to significant activities in the framework of the pro-environmentally oriented product policy. Environmental labelling of products should be transparent, relevant, reliable, complete, comparable and clear.

Key words: environment, product, information

Úvod

Diverzita proenvironmentálne orientovaných nástrojov a metód uplatňovaných v rámci environmentálne orientovanej politiky podnikov sa stále rozširuje, a to tak v oblasti normatívnych ako aj nenormatívnych nástrojov. V poslednej dobe sa presadzuje, aby jednotlivé nástroje politiky životného prostredia vytvárali previazaný systém na úrovni štátu a tiež v rámci naplňovania podnikovej politiky životného prostredia.

Dostatočné verejné environmentálne povedomie v environmentálnej oblasti je základným a prioritným predpokladom úspešnej realizácie štátnej environmentálnej politiky.

Zvyšovanie verejného povedomia o problematike ochrany životného prostredia vedie verejnosť nielen k väčšiemu pochopeniu environmentálnych súvislostí hospodárskeho a sociálneho života spoločnosti, ale tiež k zvýšeniu kvality rozhodovania spotrebiteľov, k zvyšovaniu právneho povedomia občanov a následne aj k zvýšeniu ochrany životného prostredia a kvality života.¹

Občania Európy prejavujú ochotu pri kupovaní environmentálne prijateľných výrobkov. Asi tri štvrtiny Európanov tvrdia, že sú na to pripravení, aj ak to bude znamenať, že zaplatia o čosi viac. V priemere iba 17 % Európanov hovorí, že si minulý mesiac kúpili environmentálne prijateľné výrobky. To znamená, že takmer 60 % Európanov uvádza, že sú ochotní prejsť na využívanie ekologických výrobkov, ale ešte tak neurobili. Väčšina Európanov (52 %) hovorí, že by vedeli rozoznať pravý environmentálne prijateľný výrobok podľa etikety.²

Významnou aktivitou na podporu produktovej politiky v EÚ je každoročné odovzdávanie cien pre podnikateľov za ochranu životného prostredia. V rámci EÚ sa každoročne udeľujú Európske ceny pre podnikateľov za ochranu životného prostredia v kategóriách:

- Cena za riadenie
- Cena za produkt
- Cena za výrobný postup
- Cena za medzinárodnú spoluprácu.³

Environmentálne politiky a informácie o životnom prostredí

Politika životného prostredia v užšom slova zmysle má k dispozícii rôzne nástroje k ovplyvňovaniu ekonomických subjektov pre zabezpečenie ochrany životného prostredia. Nástroje politiky životného prostredia môžeme rozdeliť do niekoľkých skupín. (tab. 1, tab. 2)

¹ RUSKO, Miroslav. *Environmentálna politika*. - In *Planeta*. Roč. XV, č. 2 (2007), s.14-16. ISSN 1801-6898.

² Životné prostredie je v centre záujmu Európanov. IP/08/445, V Bruseli 13. marca 2008.

³ Environment. Best Project. - [on-line] Available on - URL: > <http://ec.europa.eu/environment/life/bestprojects/index.htm> < [cit.: 2014-12-15]

Dobrovoľné nástroje umožňujú subjektom vziať na seba pri výkone podnikovej činnosti záväzok ohľadupľnejšieho prístupu k životnému prostrediu, ako vyžadujú právne normy (eko-značenie, systémy environmentálneho riadenia podniku, čistejšia produkcia, posudzovanie životného cyklu výrobku, environmentálne účtovníctvo, dobrovoľné dohody atď.).

Tab. 1 Systematizácia nástrojov environmentálnej politiky podľa formy realizácie štátnej politiky životného prostredia

Charakteristika kritérií a kategórií pre systematizáciu nástrojov environmentálnej politiky		
kritérium	kategórie/nástroje	
forma realizácie štátnej politiky životného prostredia	priama forma (priame nástroje)	edukačné nástroje
		právne nástroje
		ekonomické nástroje
		informačné nástroje
		nástroje strategického plánovania
		nástroje účasti verejnosti
		inštitucionálne nástroje
	nepriama forma (nepriame nástroje)	dobrovoľné nástroje

Tab. 2 Systematizácia nástrojov environmentálnej politiky podľa stupňa verejnej intervencie⁴

Charakteristika kritérií a kategórií pre systematizáciu nástrojov environmentálnej politiky			
kritérium	kategórie/nástroje		
stupeň verejnej intervencie (miera zásahu verejnej autority na určitej hierarchickej úrovni verejnej správy)	jednostranné environmentálne orientované záväzky znečisťovateľov		
	verejné dobrovoľné programy [dobrovoľné environmentálne riešenia iniciované verejnými inštitúciami]		
	vyjednané dohody [dobrovoľné environmentálne dohody]		
	dobrovoľné a udržateľné prístupy, t.j. aplikácia	proaktívne manažérske	environmentálne orientovaného manažérskeho systémového nástroja, resp. nástrojového mixu (napr. EMS, EMAS)
			environmentálne orientovaného manažérskeho nástroja, resp. nástrojového mixu (napr. EST, EL, LCA apod.)

Environmentálna politika SR sa opiera o stratégiu z roku 1993, ktorá definovala krátkodobé, strednodobé a dlhodobé ciele a kľúčové princípy politiky starostlivosti o životné prostredie. Environmentálna politika je založená na spoľahlivých informáciách (uvedené napríklad v správach o stave životného prostredia), vysokej kvalite poznatkov a skúseností v životnom prostredí a úsilí v oblasti programového prístupu (napríklad Národný environmentálny akčný program I a II).

Za účelom implementácie environmentálneho práva a environmentálnych politík využíva Slovensko celý rad nástrojov politiky. Regulačné nástroje súvisia s ekonomickými nástrojmi a rozsiahly systém emisných poplatkov vytvára stále príjmy. Nástroje plánovania boli zavedené pod dohľadom MŽP SR a územné plánovanie je zavedené na národnej a regionálnej úrovni od roku 1998.

V roku 1997 sektor priemyslu zaviedol systémy environmentálneho manažérstva. Základné podmienky zavedenia EMS na Slovensku boli vytvorené v roku 1997 na základe iniciatívy Ministerstva životného prostredia SR, keď Slovenský ústav technickej normalizácie vydal príslušnú normu a bolo vytvorené inštitucionálne zázemie, t.j. Centrum environmentálneho hodnotenia a označovania výrobkov a technológií (CEHOVT), neskoršie transformované na Centrum environmentálneho manažérstva (CEM) v Trnave pri Slovenskej agentúre životného prostredia.

Podľa rezolúcie Rady EÚ z roku 1999 o úlohe normalizácie bolo rozhodnuté postupne transponovať európske normy do systému STN vo všetkých sektoroch, vrátane životného prostredia. Zákon z roku 1999 o technických požiadavkách na výrobky a posudzovaní zhody bol prijatý v rámci Národného programu pre prijatie acquis s účinnosťou od 1. januára 2000. Ústredné orgány štátnej správy, vrátane Ministerstva životného prostredia SR, sa mohli domáhať nárokov, ktoré vyplývali z ich kompetencií prostredníctvom štandardizačného postupu, ako svojich "oprávnených záujmov". Zákon o systéme environmentálneho manažmentu a auditu transponoval nariadenie Rady ES z roku 1993 o schéme Spoločenstva umožňujúcej dobrovoľnú účasť priemyselných spoločností v systéme environmentálneho manažérstva a auditu (EMAS) a jeho doplnky.

Značka „Environmentálne vhodný výrobok“ (EVV), neskoršie pozmenená na "Environmentálne vhodný produkt“ (EVP), bola zavedená v roku 1997 prostredníctvom Národného programu environmentálneho hodnotenia a označovania výrobkov. Zákon o označovaní výrobkov (produktov), transponoval do slovenského právneho systému princípy environmentálne vhodných výrobkov a nariadenie Rady ES z roku 2000 o revidovanej schéme Spoločenstva o označovaní environmentálne vhodných výrobkov.

⁴ RUSKO, Miroslav. *Bezpečnostné a environmentálne manažérstvo*. 1.vyd. Žilina : STRIX, 2006. 389 s. ISBN 80-969257-9-2.

Zákon o slobodnom prístupe k informáciám č. 211/2000 Z. z. uľahčil prístup k informáciám o životnom prostredí, ktoré neboli v minulosti prístupné sčasti z dôvodu nejasnosti právneho rámca vo vzťahu k otázkam, ako sú obchodné a podnikateľské tajomstvo.

V roku 2005 bol spustený informačný portál o životnom prostredí Enviroportál ako vstupná brána k informáciám, vytváraným environmentálnymi organizáciami, za použitia najmodernejších informačných technológií. Pomáha zvyšovať vedomie verejnosti o otázkach životného prostredia a podporuje environmentálne vzdelávanie. Obsahuje správy o stave životného prostredia, ktoré sa produkujú každoročne od roku 1992. Tieto správy obsahujú podrobnosti o stave životného prostredia, údaje o trendoch a o environmentálnych opatreniach a politikách.⁵

EnviroInfo, ako nová časť Enviroportálu, sprístupnila veľké množstvo informácií a metadát na podporu vývoja, prevádzok a rozšírenia e-governmentu na MŽP SR.

Zdieľanie informácií o životnom prostredí

V rôznych právnych predpisoch v oblasti životného prostredia, ktoré sú v účinnosti v Európskej únii, sa od členských štátov vyžaduje, aby oznamovali špecifické aspekty životného prostredia svojho územia. Po celej EÚ je preto verejnými orgánmi na rôznych úrovniach zhromaždený veľký objem environmentálnych údajov. Tieto informácie sa využívajú na analýzu trendov a tlakov na životné prostredie a sú nevyhnutné pri navrhovaní politiky a posudzovaní toho, či je daná politika účinná alebo správne implementovaná.⁶

Využívanie SEIS (Spoločného environmentálneho informačného systému) znamená, že údaje a informácie relevantné z hľadiska životného prostredia sa uchovávajú v environmentálnych databázach po celej EÚ a sú virtuálne prepojené a kompatibilné. SEIS je decentralizovaným ale integrovaným internetovým informačným systémom založeným na sieti verejných poskytovateľov informácií zdieľajúcich environmentálne údaje a informácie.⁷

Významnú úlohu v rámci zdieľania informácií o životnom prostredí zohráva tzv. governance. Najvýstižnejším slovenským ekvivalentom anglického výrazu „governance“ je pojem „správa“. ⁸ Koncept správy sa začal zdôrazňovať a používať v deväťdesiatych rokoch 20. storočia. Tento koncept sa používa v rôznych oblastiach spoločnosti. Podľa povahy právnych vzťahov rozoznávame správu verejnú (verejnoprávnú) a súkromnú (súkromnoprávnú).⁹

S konceptom správy sa môžeme stretnúť v rôznych sektoroch:

- vo verejnom sektore je správa založená na systéme kontroly a na rovnomernom zastúpení jednotlivých zložiek štátnej moci. Pojem "Good governance" sa do slovenčiny prekladá ako „dobrá správa“ alebo „dobré spravovanie“. Princíp dobrej správy zdôrazňuje najmä pravidelnú a pravdivú výmenu informácií medzi verejnými inštitúciami a verejnosťou, transparentnosť, participatívnosť, efektívnosť, účinnosť a verejnú zodpovednosť. S konceptom dobrej správy sa môžeme stretnúť napr. v nadnárodných organizáciách ako OSN, Európska komisia, Svetová banka, UNDP.
- v ziskovom sektore, pričom z lingvistického hľadiska je pojem "corporate governance" v súčasnosti už internacionalizmom. Slovenským ekvivalentom a voľným prekladom tohto anglického termínu je „správa, riadenie a kontrola spoločností“, „správa spoločností“ alebo „správa obchodných spoločností“. Doslovný preklad „korporatívne vládnutie“ sa nepoužíva.
- v neziskovom sektore (nonprofit governance, „corporate governance in NGO“) - tu sa dôraz kladie najmä na systém vnútornej kontroly a na rovnomerné rozloženie rozhodovacích právomocí medzi výkonnú a správnu zložku. Takéto rozdelenie právomocí zaisťuje ochranu verejného záujmu a predchádza snahe jednej osoby, alebo skupiny, ovládnuť organizáciu.

Strategický rámec environmentálnej politiky SR

Slovensko súhlasilo s Deklaráciou z Ria a s jej 20 princípmi a zahrnilo ich do svojich environmentálnych politik. Stratégia štátnej environmentálnej politiky z roku 1993 je kľúčovým referenčným dokumentom environmentálnej politiky.

Rada pre trvalo udržateľný rozvoj bola založená v roku 1999 ako poradný orgán. V októbri 2001 schválila vláda Národnú stratégiu trvalo udržateľného rozvoja.¹⁰ Do roku 2011 pracovala Rada vlády pre trvalo udržateľný rozvoj, vedená podpredsedom vlády, ako poradný a koordinačný orgán pre implementáciu národnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja. Od roku 2005 útvár Úradu vlády SR, ktorý pracuje ako sekretariát rady, koordinuje aj európske záležitosti, Lisabonskú stratégiu a priority spojené s vedomostnou spoločnosťou.

Národný environmentálny akčný program na obdobie rokov 2003-2007 (NEAP III), implementujúci stratégiu z roku 1993 a aktualizujúci NEAP I (1996) a NEAP II (1999), bol vypracovaný v roku 2003, avšak nikdy nebol prijatý.

⁵ Enviroportál. - [on-line] Available on - URL: www.enviroportal.sk

⁶ Komisia navrhuje zlepšiť a zefektívniť európsky systém zberu, analýzy a oznamovania informácií o životnom prostredí. IP/08/185, Brusel 05. februára 2008

⁷ SEIS. - [on-line] Available on - URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0046:FIN:sk:PDF> [cit.: 2015-01-14]

⁸ HOLÚBKOVÁ, Terézia - VIGLAŠOVÁ, Zuzana: Governance. - *Podniková ekonomika a manažment*, Žilinská univerzita v Žiline, číslo 2, Rok 2012, ISSN 1336 - 5878, s. 18-22,

⁹ SKULOVÁ, S. a kol. 2001. *Základy správnej vedy*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-1828-3.

¹⁰ OECD: *Prehľad environmentálnej výkonnosti SR*. - Bratislava: MŽP SR, Účelová publikácia Dokumenty — príloha Vestníka MŽP SR, 1. vyd., 2002, 168 s.

Stratégia trvalo udržateľného rozvoja bola prijatá v roku 2001. Na stratégiu nadviazal akčný plán z roku 2005, ktorý pokrýva obdobie do roku 2010. Plán načrtol všeobecné ciele a priority súvisiace s integráciou politík.

Národný rozvojový plán pre obdobie 2004-2006 a Národný strategický referenčný rámec pre obdobie 2007-2013 sú základnými programovacími dokumentmi, ktoré stanovujú investičné priority, vrátane životného prostredia, ktoré majú byť podporené zo zdrojov Európskej únie.

Rámec je tiež hlavným dokumentom prepájajúcim rôzne národné stratégie, vrátane stratégie trvalo udržateľného rozvoja z roku 2001, Lisabonskej stratégie pre Slovensko a Národného programu reforiem z roku 2005

Environmentálne politiky a ozeleňovanie rastu

Eko-inovácie by mohli byť prostriedkom k riešeniu ekonomických a environmentálnych výziev Slovenska. Nevyhnutnou podmienkou rozvoja eko-inovácií je však posilnenie základnej inovačnej kapacity – napríklad prostredníctvom podpory vyššieho vzdelávania, medzinárodnej spolupráce vo vede a technológiách a výraznejšieho zapojenia súkromného a finančného sektora. Sektor životného prostredia zvýšil svoj podiel vládnych výdavkov vo výskume a vývoji. Veľká časť z týchto zdrojov smeruje skôr do tradičných environmentálnych oblastí (ovzdušie, voda, odpady) s nízkym potenciálom inovačných aktivít, než do nových vyvíjajúcich sa oblastí, ktoré by mohli pomôcť Slovensku zvýšiť jeho dlhodobú konkurencieschopnosť.¹¹

Prístup k informáciám a účasti verejnosti na rozhodovacom procese

Slovensko ratifikovalo Aarhuský dohovor v roku 2005, hoci opatrenia, ktoré uľahčujú prístup k informáciám o životnom prostredí, boli prijaté už v zákone č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám. Zákon garantuje slobodný prístup ku všetkým typom informácií, vrátane o životnom prostredí, bez potreby deklarovania právneho alebo akéhokoľvek iného dôvodu žiadosti o informáciu.

Zákon zaviedol možnosť podať žalobu na súd v prípade odmietnutia prístupu k informáciám zo strany verejnej správy.

Požiadavky boli následne špecifikované zákonom č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí. Tento zákon ustanovuje podmienky a procedúry zhromažďovania a šírenia informácií o životnom prostredí orgánmi verejnej správy a ostatnými.

Spoločenská zodpovednosť firmy

Pojem "corporate social responsibility" je zaužívaný v anglosaskej odbornej literatúre. Slovenské preklady nie sú jednotné. Môžeme sa stretnúť s viacerými pojmami, ako napríklad "spoločensky zodpovedné podnikanie", "spoločenská zodpovednosť korporácie", "spoločenská zodpovednosť podniku" alebo "spoločenská zodpovednosť firmy". Najčastejšie používaným pojmom je "spoločenská zodpovednosť firmy" (SZF).¹²

Spoločensky zodpovedná firma nemá za cieľ len maximalizáciu zisku, ale jej ciele vychádzajú z potrieb vnútorného a vonkajšieho prostredia. Zahŕňajú okrem iného sociálne a environmentálne aspekty jej činnosti. Ciele takejto organizácie sa od krátkodobých posúvajú skôr k dlhodobým cieľom, ktoré prispievajú k schopnosti dlhodobo vytvárať zisk a udržateľnému rozvoju spoločnosti. Ide o posun od zamerania sa výhradne na dosahovanie zisku k takzvaným trom "P", t.j. people, profit, planet. Fungovanie firmy je v tomto prípade založené na aplikovaní konceptu "triple-bottom-line", ktorý zohľadňuje nielen ekonomický rast, ako aj environmentálnu a sociálnu zodpovednosť firmy. Koncepty SZF, resp. triple-bottom-line poukazujú na trend, že ekonomické záujmy nemusia byť vždy v protiklade so sociálnymi a environmentálnymi záujmami, ale môžu tvoriť synergický efekt.

Spoločenská zodpovednosť firmy bola v minulosti často vnímaná najmä ako firemná filantropia. Filantropia je však len jednou so súčasťou celého omnoho komplexnejšieho konceptu. Spoločenská zodpovednosť firmy ponúka organizáciám množstvo nástrojov a postupov, je nástrojom na analyzovanie vzájomne závislých vzťahov, ktoré existujú v rámci firmy, ale aj medzi organizáciami dodávateľského reťazca navzájom, rovnako aj medzi ďalšími ekonomickými subjektmi a komunitami, s ktorými udržiava firma vzťahy. SZF je nástrojom na diskusiu o rozsahu všetkých povinností, ktoré má organizácia voči jej bezprostrednému okoliu.¹³

Produktová politika a označovanie produktov

Produktová politika je analýza, plánovanie, realizácia a kontrola činností (napríklad opatrení, rozhodnutí) týkajúcich sa výrobku (napríklad jeho vonkajšia podoba, zloženie výrobkového radu, mixu či prototypu), resp. služby, politika značky a podobne.

Produktová politika je úzko prepojená s politikou kvality a takisto súvisí aj s environmentálnou politikou.

Označovanie produktov je zárukou kvality a environmentálnej spoľahlivosti ako pre zákazníka, tak pre bežného spotrebiteľa. Čoraz viac spotrebiteľov má záujem kupovať ekologické výrobky. Niekedy zmätočné informácie bránia spotrebiteľom prijať

¹¹ OECD: Prehľad environmentálnej výkonnosti OECD, Slovenská republika 2011. - Bratislava: MŽP SR, 2011, ISBN 978-80-88833-56-7, 190 s.

¹² spoločenská zodpovednosť firmy. - [on-line] Available on - URL: > <http://www.ekologika.sk/spolocenska-zodpovednost-firmy.html> < [cit.: 2015-01-25]

¹³ ARCHIE, B. CARROLL, A, 1979: Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance, 'Academy of Management Review'. - In: Carrol A.B.: A Guide to Corporate Social Responsibility (CSR)

informované rozhodnutia. Túto situáciu spôsobuje fakt, že krajiny EÚ používajú celý rad metód na posudzovanie vplyvu výrobkov a spoločností na životné prostredie, čo len sťažuje ich porovnávanie. Navyše pojmy používané na označeniach sú často vágne a mátaúce. Environmentálne označovania by mali byť transparentné, relevantné, spoľahlivé, úplné, porovnateľné a jasné. Environmentálne označovanie výrobkov v zmysle zákona je proces dobrovoľný. Na základe vlastného slobodného uváženia sa doňho môže zapojiť každý výrobca, dovozca, poskytovateľ služieb a pod.

Elektronické nástroje na zabezpečenie fungovania jednotného trhu

Informačný systém pre vnútorný trh (IMI – Internal Market Information System) je jedným zo systémov, v ktorom systém elektronickej výmeny informácií pomáha pochopiť a vykladať právne predpisy v iných členských štátoch v prípade, že odborníci v oblasti monitorovania a poskytovatelia služieb chcú pracovať v ich krajinách. Vďaka úspechu tohto systému Komisia vypracúva stratégiu na rozšírenie IMI a jeho elektronických nástrojov tak, aby sa stal skutočnou osobnou sieťou „face-to-face“.

Inou úspešnou pracovnou metódou je systém tzv. vzájomného hodnotenia, ktorý využívajú členské štáty v partnerstve s Komisiou na vykonávanie smernice o službách.¹⁴

Environmentálne označovanie ako nástroj na identifikáciu produktov

Environmentálne označovanie produktov predstavuje dobrovoľný nástroj uplatňovania environmentálnej politiky v praxi. Príslušná odborná autorita zabezpečujúca schému environmentálneho označovania (v podmienkach SR je to MŽP SR) zostaví systém kritérií zodpovedajúci súčasnej úrovni kvality, ktorú musia produkty uchádzajúce sa o certifikáciu spĺňať. V záujme dôveryhodnosti musia príslušné akreditačné orgány certifikovať len produkty, ktoré vyhovujú vysokým environmentálnym štandardom a udržiavať efektívny kontrolný a sankčný systém.

Environmentálne certifikačné schémy musia byť založené na jasných prednastavených kritériách ustanovených kompetentnými orgánmi. Tieto kritériá predstavujú škálu merateľných charakteristík, ako napr. hraničné hodnoty niektorých zložiek, vplyvy produktu na životné prostredie počas jeho životného cyklu alebo použité výrobné metódy. Environmentálne označovanie produktov týmto uľahčuje zákazníčkovi posúdenie a porovnávanie substituentov na mieste predaja a rozlíšenie produktov rôznej kvality. Existujú tri typy environmentálneho označenia produktov - typ I, typ II a typ III.

Vo svete bola v roku 1994 založená globálna sieť environmentálneho označovania produktov a služieb GEN (Global Ecolabelling Network).¹⁵ Logo GEN uvádza obr. 1.

Obr. 1 Logo The Global Ecolabelling Network

V Slovenskej republike predstavuje environmentálne označovanie produktov jeden z dobrovoľných nástrojov environmentálnej politiky a realizuje sa od roku 1997, kedy bol ministrom životného prostredia vyhlásený Národný program environmentálneho hodnotenia a označovania výrobkov (NPEHOV). Prostredníctvom národnej schémy environmentálneho označovania Ministerstvo životného prostredia SR udeľuje výrobkom a službám, ktoré splnili prísne environmentálne kritériá národnú environmentálnu značku „Environmentálne vhodný produkt“ (EVP). Od roku 2002 podmienky a postup pri udeľovaní a používaní národnej značky upravuje zákon č. 469/2002 Z. z. o environmentálnom označovaní výrobkov v znení neskorších predpisov vykonávacím predpisom k zákonu je vyhláška MŽP SR č. 258/2003 Z. z.) Systém udeľovania environmentálnych značiek predstavuje environmentálne označovanie typu I, štandardizované medzinárodnou normou ISO 14024 (STN ISO 14024). Ide o posúdenie zhody produktu s vopred stanovenými environmentálnymi kritériami.

V roku 1992 bol Nariadením Rady (ES) 880/1992 z 23. 3. 1992 založený nadnárodný ecolabelingový program EÚ, ktorý bol novelizovaný Nariadením (EC) 1980/2000. Schéma environmentálneho označovania EÚ bola zavedená 1. 7. 1993. Schéma je spravovaná komisiou a organizáciami (tzv. kompetentné orgány) ustanovenými každým z členských štátov EÚ, prevádzkujúcim sústavu v danej krajine. Schéma má za cieľ

- podporovať vývoj, výrobu, predaj a používanie produktov so zníženým environmentálnym vplyvom počas ich celého životného cyklu.
- poskytovať spotrebiteľom spoľahlivejšie údaje o environmentálnom vplyve produktov.

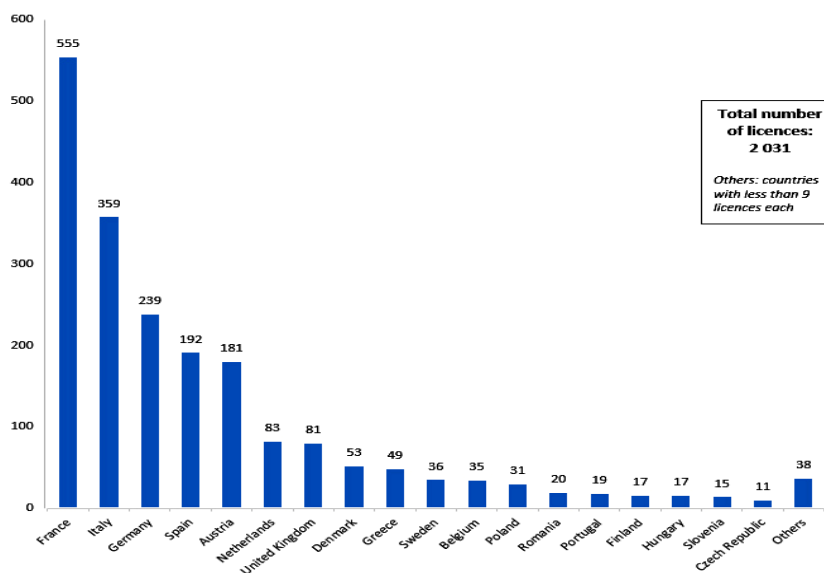
¹⁴ Akt o jednotnom trhu pre vysoko konkurencieschopné sociálne trhové hospodárstvo. - Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2010. ISBN 978-92-79-16945-8. doi:10.2780/22781

¹⁵ Global Ecolabelling Network. - [on-line] Available on - URL: <http://www.globalecolabelling.net/>

Vstupom SR do Európskej únie v roku 2004 vznikla pre žiadateľov možnosť získať na svoje produkty európsku environmentálnu značku „Európsky kvet“ (teraz „Environmentálna značka Európskej únie“) podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1980/2000, ktoré bolo neskôr revidované a nahradené v súčasnosti platným nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 66/2010 o environmentálnej značke EÚ. Environmentálne kritériá pre príslušné skupiny produktov na udelenie značky „Environmentálna značka EÚ“ („EU Ecolabel“) sú vydávané formou rozhodnutí Európskej komisie. Celkový počet licencií environmentálnej značky v rámci EÚ v každej krajine uvádza obr. 2.

TOTAL EU ECOLABEL LICENCES PER COUNTRY

-September 2015

Obr. 2 Celkový počet licencií environmentálnej značky v rámci EÚ v každej krajine

V EÚ sa v súčasnosti udeľuje na produkty environmentálna značka „Európsky kvet“ (European Flower) (obr.3), podľa nariadenia (ES) č. 66/2010.¹⁶

Obr. 3 Logo The EU Ecolabel

Skupina výrobkov je definovaná komisiou na žiadosť kompetentného orgánu, resp. z vlastnej iniciatívy (kompetentný orgán môže konať z vlastnej iniciatívy alebo na žiadosť jednotlivca alebo organizácie). Keď sa komisia rozhodne zaviesť novú skupinu produktov, je potrebné túto skupinu definovať a tiež definovať aj príslušné environmentálne kritériá. Proces definovania skupiny produktov a kritérií je koordinovaný kompetentným orgánom ustanoveným komisiou. Tento kompetentný orgán menuje „ad hoc“ skupinu, zostavenú z jeho odborníkov. Schéma environmentálneho označovania nezahŕňa potraviny, nápoje a farmaceutické výrobky. Environmentálnu značku nemôžu získať výrobky, ktoré sú v EÚ klasifikované ako nebezpečné alebo sú vyrábané postupmi potenciálne veľmi nebezpečnými pre ľudí alebo životné prostredie. Po udelení environmentálnej značky môže výrobca alebo dovozca ju zobrazit' na danom výrobku. Podmienky používania značky sú špecifikované v zmluve medzi kompetentným orgánom a používateľom značky. Názov výrobku a jeho výrobcu/dovozcu je následne uverejnený v Official Journal.

¹⁶ The EU Ecolabel. - [on-line] Available on - URL: <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/>

Záver

Cieľom environmentálne orientovanej produktovej politiky je prispieť k trvalo udržateľnému rozvoju. Environmentálne označovanie produktov je dobrovoľný nástroj environmentálnej politiky na ochranu životného prostredia, ktorého cieľom je zmiernenie negatívneho vplyvu spotreby a výroby na životné prostredie, zdravie, klímu a prírodné zdroje prostredníctvom podpory a uprednostňovania výrobkov a služieb s nižším negatívnym vplyvom na životné prostredie. Environmentálne označovanie produktov sa na Slovensku realizuje od roku 1997, keď bol vypracovaný Národný program environmentálneho hodnotenia a označovania výrobkov. Environmentálne označovanie produktov patrí medzi významné informačné nástroje environmentálnej politiky.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- Akt o jednotnom trhu pre vysoko konkurencieschopné sociálne trhové hospodárstvo. - Luxemburg: Urad pre vydávanie publikácií Európskej unie, 2010. ISBN 978-92-79-16945-8. doi:10.2780/22781
- ARCHIE, B. CARROLL, A, 1979: 'Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance,' *Academy of Management Review*. - In: Carrol A.B.: *A Guide to Corporate Social Responsibility (CSR)* Environment. Best Project. - [on-line] Available on - URL: > <http://ec.europa.eu/environment/life/bestprojects/index.htm> [cit.: 2014-12-15]
- Enviroportál. - [on-line] Available on - URL: www.enviroportal.sk
- Global Ecolabelling Network. - [on-line] Available on - URL: <http://www.globalecolabelling.net/>
- HOLÚBKOVÁ, Terézia - VIGLAŠOVÁ, Zuzana: Governance. - *Podniková ekonomika a manažment*, Žilinská univerzita v Žiline, číslo 2, Rok 2012, ISSN 1336 - 5878, s. 18-22,
- Komisia navrhuje zlepšiť a zefektívniť európsky systém zberu, analýzy a oznamovania informácií o životnom prostredí. IP/08/185, Brusel 05. februára 2008
- OECD: Prehľad environmentálnej výkonnosti OECD, Slovenská republika 2011. - Bratislava: MŽP SR, 2011, ISBN 978-80-88833-56-7, 190 s.
- OECD: Prehľad environmentálnej výkonnosti SR. - Bratislava: MŽP SR, Účelová publikácia Dokumenty — príloha Vestníka MŽP SR, 1. vyd., 2002, 168 s.
- RUSKO, Miroslav. *Bezpečnostné a environmentálne manažérstvo*. 1.vyd. Žilina : STRIX, 2006. 389 s. ISBN 80-969257-9-2.
- RUSKO, Miroslav. *Environmentálna politika*. - In *Planeta*. Roč. XV, č. 2 (2007), s.14-16. ISSN 1801-6898.
- SEIS. - [on-line] Available on - URL: ><http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0046:FIN:sk:PDF> [cit.: 2015-01-14]
- SKULOVÁ, S. a kol. 2001. *Základy správnej vedy*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-1828-3.
- spoločenská zodpovednosť firmy. - [on-line] Available on - URL: > <http://www.ekologika.sk/spolocenska-zodpovednost-firmy.html> [cit.: 2015-01-25]
- The EU Ecolabel. - [on-line] Available on - URL: <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/>
- Životné prostredie je v centre záujmu Európanov. IP/08/445, V Bruseli 13. marca 2008.

ADRESA AUTORA:

doc. RNDr. Miroslav Rusko, PhD., Slovenská technická univerzita v Bratislave, Materiálovotechnologická fakulta Trnava, Botanická 49, 917 01 Trnava, Slovenská republika, e-mail: >miroslavrusko@centrum.sk<

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.